

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО**

Кафедра теорії та методики фізичної культури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова

05 вересня 2018 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**АДАПТИВНЕ ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ У СИСТЕМІ
ВИЩОЇ ОСВІТИ**

СТУПІНЬ МАГІСТРА

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Код та найменування спеціальності 014 Середня освіта

Предметна спеціалізація 014.11 Середня освіта (Фізична культура)

Факультет фізичної культури та спорту

Миколаїв – 2018

Розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

Розробник програми: Рожков Ігор Миколайович, професор кафедри теорії та методики фізичної культури, доктор біологічних наук, професор

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії та методики фізичної культури

Протокол від «27» серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри теорії та методики

фізичної культури _____ (Литвиненко О.М.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією факультету фізичної культури та спорту

Протокол від 28 серпня 2018 року № 1

Голова навчально-методичної комісії _____ (Литвиненко О.М.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від 05 вересня 2018 року № 2

Голова навчально-методичної комісії університету _____ (Василькова Н.І.)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Адаптивне фізичне виховання у системі вищої освіти» для магістрантів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта, 014.11 Середня освіта (Фізична культура).

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Адаптивне фізичне виховання у системі вищої освіти» (АФВ) є теоретичні та методичні основи фізичного виховання молоді, які, мають у результаті захворювань або травм порушення життєво важливих функцій організму і пов'язаних з ними обмежень фізичних можливостей.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна узагальнює знання і практичний досвід, що набуті студентами при вивченні таких дисциплін, як анатомія людини, фізіологія людини, психологія, теорія та методика фізичної культури, теорія і методика фізкультурно-оздоровчої роботи, організація і управління спортивно-масовою роботою.

Програма навчальної дисципліни «Адаптивне фізичне виховання у системі вищої освіти» складається з таких кредитів:

I. Загальні основи адаптивного фізичного виховання.

II. Методи адаптивного фізичного виховання. Матеріально-технічне забезпечення

III. Методика адаптивного фізичного виховання при різних нозологіях в умовах вищої школи.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Мета** вивчення навчальної дисципліни «Адаптивне фізичне виховання у системі вищої освіти» полягає у забезпеченні магістрантів теоретичними знаннями з питань адаптивного фізичного виховання в умовах вищої школи.

1.2. Основними **завданнями** вивчення є:

- створити у магістрантів уявлення про адаптивне фізичне виховання та рекреацію (в різних його аспектах) й процес інтеграції інвалідів в соціум;
- розкрити зміст основних наукових теорій, концепцій, положень, які використовуються в адаптивному фізичному вихованні та рекреації;
- створити у магістрантів уявлення про рухові можливості за умов основних нозологій (порушення слуху, зору, опорно-рухового апарату);
- навчити магістрантів вибору адекватних засобів фізичного виховання та рекреації в роботі з студентами в умовах вищої школи.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

Загально-предметні компетенції (ЗК) :

ЗК-6. Здатність формувати ресурсно-інформаційні бази для здійснення практичної діяльності в різних сферах

ЗК-7. Здатність самостійно здобувати й використовувати, у тому числі за допомогою інформаційних технологій, нові знання й уміння, безпосередньо не пов'язані зі сферою професійної діяльності

Фахові компетенції (ФК):

ФК 1. Здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування; здійснювати професійну комунікацію в усній і письмовій формах українською та іноземною мовами для вирішення завдань професійної діяльності.

ФК 2. Здатність використовувати знання сучасних проблем науки й освіти під час вирішенні професійних завдань;

ФК 3. Здатність здійснювати професійну й особистісну самоосвіту, проектувати подальші освітні маршрути й професійну кар'єру.

ФК 4. Застосовувати сучасні методики й технології організації освітньої діяльності, діагностики й оцінювання якості освітнього процесу з різних освітніх програм.

ФК 5. Готовність до розробки й реалізації методичних моделей, методики, технологій і прийомів навчання, до аналізу результатів процесу їхнього використання в організаціях, що здійснюють освітню діяльність.

ФК 10. Здатність аналізувати й проектувати на сучасному рівні освітній процес, науково-дослідну, організаційно-управлінську, спортивну, фізкультурно-оздоровчу діяльність, у тому числі в умовах інклюзивної освіти.

ФК 12. Здатність розробляти проекти й методичну документацію в сфері фізичної культури й спорту з обліком соціальних, морфофункціональних, психологічних особливостей контингенту різної статі й віку, природничих і економічних особливостей регіону.

ФК 14. Здійснювати планування, організацію, контроль і корегування освітнього процесу; науково-дослідної, організаційно-управлінської, спортивної, фізкультурно-оздоровчої діяльності.

ФК 16. Удосконалювати й використовувати масові форми занять оздоровчої й адаптивної фізичної культури.

ФК 18. Використовувати здоров'язберігаючі технології на користь збереження, зміцнення і формування здоров'я.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 8. Демонструє уміння у розробці навчально-методичних матеріалів (робочих програм, навчально-тематичних планів) на основі освітнього стандарту та зразкових програм з урахуванням виду освітньої установи, особливостей класу / групи та окремих учнів.

ПРН 10. Здатний до професійної самоосвіти, особистісного зростання, проектування подальших освітніх траєкторій

ПРН 11. Вміє аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати наукових досліджень у сфері освіти.

ПРН 13. Здатний аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати наукових досліджень у сфері вищої освіти.

ПРН 16. Володіти методиками навчання руховим діям та розвитку фізичних якостей студентів; працювати з документами планування (навчальний план, навчальна програма, робоча програма та ін.).

ПРН 17. Використовувати в професійній діяльності актуальні прийоми навчання і виховання, різноманітні форми комунікації і активізації учнів в процесі занять фізичним вихованням.

ПРН 18. 1. Виконувати інформаційний пошук першоджерел і наукової та навчальної літератури з розглядуваної проблеми в бібліотеках з відкритим доступом та комп'ютерних мережах.

ПРН 19. Добирати засоби та методи фізичного виховання з урахуванням новітніх тенденцій педагогіки, теорії та методики фізичного виховання, теорії спортивного тренування.

У результаті вивчення дисципліни магістрант повинен:

Знати:

- мету та завдання адаптивної фізичної культури;
- зміст видів адаптивної фізичної культури;
- зміст основних принципів, методів і засобів адаптивної фізичної культури;
- методіку навчання адаптивній фізичній культурі

Уміти:

- організовувати і проводити заняття з адаптивної фізичної культури;
- застосовувати методи дослідження у науково-дослідній роботі в сфері адаптивної фізичної культури;
- проводити аналіз теоретико-експериментальних даних та втілювати в практику результати наукових досліджень;
- аналізувати передовий досвід педагогів-новаторів.

Володіти:

- способами осмислення й критичного аналізу отриманої інформації;
- навичками вдосконалювання й розвитку свого професійного потенціалу;
- сучасними знаннями в області адаптивної фізичного виховання у системі вищої школи.

На вивчення навчальної дисципліни «Адаптивне фізичне виховання у системі вищої освіти» магістрантам галузі знань 01 Освіта, спеціальності 014 Середня освіта, 014.11 Середня освіта (Фізична культура) відводиться 90 годин (3 кредити за ECTS).

Залік за кредити магістранти отримують згідно до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит I. Загальні основи адаптивного фізичного виховання

Тема 1. Види адаптивної фізичної культури, їх характеристика. Адаптивна фізична культура, визначення поняття та характеристика. Адаптивне фізичне виховання як вид адаптивної фізичної культури. Визначення понять адаптивної фізичної культури: адаптивне фізичне виховання, адаптивна реабілітація, адаптивна рухова рекреація, адаптивний спорт, креативні (художньо-музичні) тілесно-орієнтовані практики адаптивної фізичної культури, екстремальні види рухової активності.

Історія адаптивного фізичного виховання. Особливості реабілітаційної роботи з інвалідами в різні історичні періоди. Становлення і розвиток фізичної культури і спорту інвалідів. Паралімпійський рух як один з головних напрямів адаптивного спорту. Спеціальні Олімпіади як напрям адаптивного спорту. Дефлімпіади як напрям адаптивного спорту.

Тема 2. Мета, задачі, принципи та засоби адаптивного фізичного виховання. Мета і задачі АФВ. Спеціальні та загальні принципи адаптивного фізичного виховання. Різноманітність засобів адаптивного фізичного виховання. Рекомендації і протипоказання до використання засобів адаптивного фізичного виховання відповідно до задач навчального процесу. Засоби розвитку рухових функцій.

Тема 3. Організація адаптивної фізичної культури в Україні. Державна політика України по відношенню до людей з функціональними обмеженнями. Керівництво організаційною і методичною роботою сфери оздоровчої фізичної культури і спорту інвалідів в Україні. Державна система навчально-корекційних закладів України. Віковий принцип поділу системи спеціальної (корекційної) педагогіки.

Кредит II. Методи адаптивного фізичного виховання.

Матеріально-технічне забезпечення

Тема 1. Використання загальних методів в адаптивному фізичному вихованні. Використання різноманітних методів формування дії по етапам алгоритму.

Тема 2. Матеріально-технічне забезпечення загального і спеціального призначення.

Кредит III. Методика адаптивного фізичного виховання при різних нозологіях в умовах вищої школи

Тема 1. Адаптивне фізичне виховання для осіб з вадами слуху. Загальна характеристика порушень, викликаних ураженнями органа слуху. Тестування при глухоті. Особливості методики проведення занять осіб з вадами слуху.

Тема 2. Адаптивне фізичне виховання для осіб з вадами зору. Особливості порушення зорового сприйняття. Цілі, задачі і засоби фізичного

виховання людей з дефектом зору. Особливості методики проведення занять осіб з дефектом зору.

Тема 3. Адаптивне фізичне виховання при порушеннях ОРА. Мета адаптивного фізичного виховання при станах після ампутації. Загальні та специфічні завдання адаптивного фізичного виховання при станах після ампутації. Засоби АФВ при станах після ампутації.

Мета адаптивного фізичного виховання при ураженнях спинного мозку. Загальні, часткові та специфічні завдання адаптивного фізичного виховання при ураженнях спинного мозку. Засоби АФВ при ураженнях спинного мозку.

Особливості методики при ДЦП. Адаптивне фізичне виховання при тяжких формах ДЦП. Адаптивне фізичне виховання при ДЦП середнього і легкого ступеня.

3. Рекомендована література

Основна література:

1. Адаптивное физическое воспитание и спорт / под ред. Джозефа П. Винника; пер. С англ. И. Андреев. – К.: Олимп. Лит., 2010. – 608 с.
2. Брискін Ю. А. Спорт інвалідів: [підручник] / Ю. А.Брискін. – К. : Олімпійська література, 2006. – С. 5–124.
3. Евсеев С.П. Адаптивная физическая культура : учебное пособие /С.П. Евсеев, Л.В. Шапкова. – М. : Советский спорт, 2000. – 240 с.
4. Круцевич Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання: підручник для студ. ВНЗ / Т. Ю. Круцевич. – К.: Олімпійська література, 2008. – 393 с.
5. Литош Н.Л. Адаптивная физическая культура. Психолого-педагогическая характеристика детей с нарушениями развития : учебное пособие / Н.Л. Литош. – М. : СпортАкадемПресс, 2002 – 140 с.

Допоміжна література:

1. Аксенова О. Э. Технологии физкультурно-спортивной деятельности в адаптивной физической культуре: [учебное пособие] / Под ред. С. П. Евсеева. – М. : Советский спорт, 2004. – 296 с.
2. Байкина Н. Коррекция психомоторного развития у детей с детским церебральным параличом нетрадиционными формами занятий / Н. Байкина, Я. Крет, И. Городецкая // Наука в олимпийском спорте. – К. : Олимпийская литература, 2006. – №1. – С. 61-65.
3. Веневцев С. И. Адаптивный спорт для лиц с нарушениями интеллекта : Метод. Пособие / С. И. Веневцев. – 2-е изд., доп. и испр. – М. : Советский спорт, 2004. – 96 с.

4. Евсеев С. П. Материально-техническое обеспечение адаптивной физической культуры: [учебн. пособие] / Под редакцией проф. С. П. Евсеева. – М. : Советский спорт, 2000. – 152 с.
5. Иванова Л. І. Деякі аспекти підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи з учнями з відхиленнями у стані здоров'я / Л. І. Иванова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наукових праць]. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – Випуск 7. – С. 114–118.
6. Карпюк Р.П. Адаптивне фізичне виховання як новий напрямок в українській системі освіти / Р. П. Карпюк // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 64. Серія : педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт : Збірник. – Чернігів : ЧДПУ, 2009. – № 64. – С. 47–51.
7. Карпюк Р. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання: теорія та методика [монографія] / Р. П. Карпюк. – Луцьк : ВАТ „Волинська обласна друкарня”, 2008. – 504 с.
8. Карпюк Р. П. Термінологія вищої фізкультурної освіти з напрямку “Адаптивне фізичне виховання”: [навчальний посібник] / Р. П. Карпюк, Л. П. Сущенко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2008. – 112 с.
9. Карпюк Р. П. Історія адаптивного спорту: Методичні рекомендації для студентів вищих навчальних закладів / Р. П. Карпюк, Л. П. Сущенко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2008. – 36 с.
10. Карпюк Р. П. Тестові завдання з теорії та методики адаптивного фізичного виховання / Р. П. Карпюк, Л. П. Сущенко. – К. : ТОВ „Козарі”, 2007. – 48 с.
11. Матвеев С. Адаптивный спорт и олимпийское движение / С. Матвеев, И. Когут, Л. Шульга // Наука в олимпийском спорте. – Киев : Олимпийская литература, 2006. – №1. – С. 9 – 15.
12. Мерзлікіна О. А. Тестові завдання з теорії і методики адаптивного фізичного виховання / О. А. Мерзлікіна, Л. П. Сущенко. – К. : ТОВ „Козарі”, 2007. – 33 с.
13. Мудрик В. И. История возникновения и развития международных спортивных организаций инвалидов / В. И. Мудрик // Наука в олимпийском спорте. – К.: Олимпийская литература, 2006. – №1. – С.45 – 50.
14. Мудрик В. І. Спеціальні Олімпіади. Special Olympics / В. І. Мудрик. – К.: „Нора-прінт”, 2001. – 42 с.
15. Мудрик В. І. Міжнародний спортивний рух інвалідів. (Перше, скорочене видання) / В. І. Мудрик. – К. : „Нора-прінт”, 2001. – 39 с.

16. Рубцова Н. О. Адаптивное физкультурно-спортивное движение как фактор социальной адаптации инвалидов различных категорий / Н. О. Рубцова // Теория и практика физической культуры. – 1998. - № 5. – С. 44–46.
17. Синіговець В.І. Особливості фізичного розвитку та рухової підготовленості дітей молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту / В. І. Синіговець, І. Д. Якущенко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 64. Серія : педагогічні науки.
18. Шапкова Л. В. Частные методики адаптивной физической культуры : [учебное пособие] / Под ред. Л. В. Шапковой. – М. : Советский спорт, 2004. – 464 с.
19. Інформаційні ресурси Освітній портал MyReferatik http://myreferatik.in.ua/load/referat_2_kurs/filosofija/m

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

При перевірці знань магістрантів доцільно використовувати наступні види контролю: поточний (на кожному практичному занятті), рубіжний (після кожного кредиту) та підсумковий (залік).

5. Засоби діагностики успішності навчання

Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: А, В, С, D, E, FХ.

Під час заліку 100% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного і підсумкового контролю, що регламентується робочою програмою викладача.

